

עין משפט
נר מצוה

בוא ב ג ד מיי פכיו
מהל מכירה הל' א סמג
עשין פפ טוש"ע ח"מ סי'
כטו סעיף ד:
בוא ה מיי שס הל' ג
טוש"ע שס סמ"ה :

רבינו גרשום

ת"ק רבי' ומהדר ליה רשב"ג [ברן] מחווייתא. והא תנא קמא בר מחווייתא דא דבר שמיא בלשון קושיא גרסי': מאי שלחין דקאמר ת"ק באני מידובנא. אבל בר מחווייתא לא מודבן ואחא רשב"ג למימר אפי' בר מחווייתא מודבן: ת"ש. אם סנטר בר מחווייתא הוא אי לא: אנקולמוס מכור. וזהו סופר העיר שכתוב כמה יוצאין ופורעין מס למלך מכתיב ושרות: סנטר נמי גברא. דהיינו בר מחווייתא ולא בני: והא כדאיתא. דסטנר בני. ה"ג ומי מצית אמרת הכי. דסטנר בני: והא מרקתני סיפא. דהא ברייתא דר' יהודה: שייריה. מפרש:

לקמן: חורשין. יערינ: המוקצין לעיר. כלומר שהן פתוחין לעיר וקוצצין ממנו בני העיר לצרכן: פסקי באני. קטנות שמסתפקת מהן בהמות: אי בני. שהן גדולות מודבני ואי אמרת דסטנר היינו בני דמודבני א"כ קשיא לר' יהודה דאמר ברישא דברייתא סנטר אינו מכור: לעולם סנטר באני ומדבן ודקא קשיא לך רישא. איפוך רישא ר' יהודה אומר סנטר מכור דהיינו כר' שמעון דאמר מכר את העיר מכר את הסנטר: והא ר' יהודה כרבנן ס"ל. בברייתא דהכי מתבאר דהכי קתני ר' יהודה לא את שייריה ולא את בנותיה וחניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה דהיינו רבנן ור' יהודה נמי הכי קאמר.

ומשינ' ר' יהודה סבר לה כוותי' דרשב"ג בחדא רבני מודבנא. ופליג עליה בחדא דלא מכר את בנותיה משום דלא שייכי לעיר קתני: והבנות. כפרים אין נמכרות. עמה עם העיר: חלק אחד בים. מצד זה של עיר: וחלק אחד ביבשה מאידך צד של עיר: הא דנבנה קיימה לגא. בברין שמחין לעיר ופתוחין לעיר נמכרין עמי דשיירי עם העיר. אבל אם פתוחות לבד חוץ לעיר אין נמכרין עמה: והא קתני ולא חורשין המוקצין לה אין נמכרין עמה. אלמא אע"ג דנבני קיימו לגיו אין נמכרין. ומשיי אימא המוקצין הימנה דלאו פתוחין לה משום הכי אין נמכרין הא אי הוי מוקצין לה נמכרין: שהם לצרכה. מפר' בגמ': פ"ס. ואת חיצת הקנים שהוא פחות.

שאם יש בסוף השדה חיצת הקנים. והן קנים הדורקין שעולין הרבה בגובה אחד. ואותו מקצת הוא פחות מבית ורועת רובע קב אינו חשוב ולא אמרי' דשיירו אלא נמכר עמה: ואת השומירה. בית קטן שבשדה שישבו בה השומר: ואת החרוב שאינו מורכב. בו ענף סמין אחרי ולא חשיב נמכר עמה: ואת בתולת השקמה. היינו ארו שעדיין לא קצצו גופין התחתונים שבייחבן וגדל לצורך קורה להיות סוין גדול לא חשיב נמכר עמה:

סח:

הבי גריס רבינו חננאל וכן בתוספתא (פ"ג) תא שמע רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא הא כדאיתא והא כדאיתא ה"ג מסתברא דקתני סיפא כו' מאי ביולי פיסקי באני פיסקי באני דלא מודבני אצל באני ענמם מודבני פירוש ומדקאמר אצל לא את שיירי דהיינו פיסקי באני מכלל דאיירי לעיל בצאגי"א וקאמר מי סברת רבי יהודה כר"ש סבירא ליה וקאי כוותיה והא לא מצית אמרת הכי דהא פליג עליה בצנותיה והוא הדין דפליג עליה בסנטר אלמא דסנטר דרשב"ג צר מחווייתא וקשיא למ"ד באני והא לא תקשי למ"ד צר מחווייתא ולא"כ תרי גוויי סנטר נינהו דסנטר דרשב"ג גברא הוא ודרכי יהודה באני דכלאו הכי כריכין אנו לומר דמרי גוויי סנטר נינהו כדלמרינן כהזרק בגיטין (דף פ:) אפי' לא כתב לה אלא לשם סנטר שצעיר הרי זו מגורשת וצבראשית רבה (פט"ו) אלתסביצת לסנטיטרא ז' (ויקירא) ובתוספתא דצנא מציעא נכרי שעשה לישראל אפוטרופוס או סנטר משמע מכל הני דסנטר גברא ודרכי יהודה הוי באני: ואם

אלא למאן דאמר בר מחווייתא אמר תנא קמא גינווייתא ומהדר ליה רבן שמעון בן גמליאל בר מחווייתא מי סברת מאי שלחין גינווייתא לא מאי שלחין בגי דכתיב וישולח מים על פני חוצות אבל בר מחווייתא לא מוזבן ואחא רבן שמעון בן גמליאל למימר דאפי' בר מחווייתא נמי מוזבן תא שמע ר' יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור מאי לאו מדאנקולמוס גברא סנטר נמי גברא מידי אידיא הא כדאיתא והא כדאיתא ומי מצית אמרת הכי והא קתני סיפא "אבל לא שייריה ולא בנותיה ולא חורשין המוקצין לה ולא ביבירן של חיה ושל עופות ושל דגים ואמרינן מאי שייריה ביולי מאי ביולי א"ר אבא פיסקי בגי פיסקי בגי הוא דלא מודבני הא בגי עצמן מודבני איפוך ר' יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור ומי מצית אמרת רבי יהודה כרשב"ג סבירא ליה והא רבי יהודה כרבנן סבירא ליה דקתני סיפא אבל לא שייריה ולא

בנותיה ואילו רשב"ג האמר מכר את העיר מכר בנותיה רתניא המוכר את העיר לא מכר את בנותיה רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר בנותיה רבי יהודה סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא: ולא ביבירן של חיה ושל עופות ושל דגים: ורמיניה היו לה בנות אין נמכרות עמה יהיה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה ביברים של חיה ושל עופות ושל דגים הרי אלו נמכרים עמה לא קשיא יהא דנגיח קאיהי לגו והא דנגיח קאיהי לבר והא קא תני ולא את חורשין המוקצין לה אימא יהמוקצין הימנה: **בתנ**"י יהמוכר את השדה מכר את האבנים שהם לצרכה ואת הקנים שבכרם שהם לצרכו ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע ואת חיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע ואת השומירה שאינה עשויה בטיט ואת החרוב שאינו מורכב ואת בתולת השקמה אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצרכה ולא את הקנים שבכרם שאינן לצרכו ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולן מכורין בין כך ובין כך לא מכר לא את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את החרוב המורכב ולא את סדן השקמה: גמ'

אלא למאן דאמר. סנטר היינו צר מחווייתא מה ענין תוספת זו על דברי ת"ק דת"ק אמר גינווייתא מודבני אצל באני לא מודבני וקמהדר ^(א) רשב"ג צר מחווייתא נמי מודבן בתמיה הכי הוה ליה למיתני רשב"ג אומר המוכר את העיר מכר את הבאני ואת הסנטר אצל מדנקט סנטר לחוד מכלל דשמעיניהו לרבנן דבסנטר לחוד אמרי אינו מכור ואתא איהו למימר דמודבן וצט"כ כיון דשלחין גינווייתא צבאגי הוא דאמור רבנן לא מודבני ואתא איהו למימר דמודבני: ה"ג **סא שמע ר' יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור**. דהא לקמן מפסיקין לה ואמרי סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור וכך היא שנויה בתוספת' (פ"ג ה"ה) כדמפסיקין לה בסמוך. ואית דגרסי הכא בתרייהו אינו מכור ולקמן לא גרסי: איפוך אלא הכי גרסינן אימא רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור: **אנקולמוס**. הוא סופר המלך לכתוב מספר השדות והבצים והאנשים לתת מס של כל אחד לשר העיר: **מידי אידיא כו'**. בתמיה. ^(ט) אלא לעולם סנטר היינו באני: **ומי מליט אמרם הכי**. דסנטר דרכי יהודה היינו באני: **והקסני סיפא**. דהך צרייתא דפיסקי באני לא מודבני דמשמע הא באני מודבני והיכי קתני רישא סנטר אינו מכור כלומר באני לא מודבני א"כ קשא רישא לסיפא: **שייריה**. ואית גרס' שיריה. ולקמן מפרש: **ולא צנוטיס**. כפרים הסמוכים לה: **ולא החורשים**. יערים כדמצי חרש מלל ציחוקאל ^(ל). ציער [דגרים יט] ומתרגמינן צחורשא: **המוקצים לה**. הסמוכין לעיר ופתוחין לה ולקמן מוקמינן לה בשאין פתוחין לעיר ומתרגין המוקצין ממנה. המוקצין מומוינן: ה"ג בתוספתא^(א) ולא ציצרין של חיה ושל עופוס ושל דגים. ולקמיה מוקמינן לה דדנגיח קאיהיו חמיכות באני. חמיכות בקעה הגדולה הסמוכה לעיר אלא שמופלגת ממנה קלת שיש הפסק לזמנא צינתיים ושיריה לשון שיריים הוא: **פיסקי באני הוא דלא מודבני**. שהרי

רחוקין ומופלגים מן העיר הא באני עצמן הסמוכין לעיר מודבני: ה"ג **איפוך ר' יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור**. ולעולם סנטר באני והיינו דקאמר סנטר מכור דהיינו באני אצל שיריה דהיינו פיסקי באני לא מודבני. והשתא סבירא ליה לר' יהודה בסנטר כרשב"ג והיינו דקפריך ומי מצית אמרת ר' יהודה כרשב"ג סבירא ליה הקתני כסיפא דמילתיה דר' יהודה ואם אמר לו כל מה שבצוכה הרי כולן מכורין צין כך וצין כך לא מכר לא את שיריה ולא את צנותיה ואילו כו': ומשני **סבר ליה כווסיה בחדא** ופליג עליה **בחדא**. ר' יהודה בסנטר סבר לה כרשב"ג וצנותיה פליג עליה: **הכי נמי מסתברא** לא גרסינן בכולה סוגיא: ה"ג **ולא ציצרין של חיה ועופוס ודגים**. כעין אמר מר: **ורמיניה כו'**. בהך צרייתא גרסינן הרי אלו נמכרין עמה: **הכי גרסינן היה לה חלק אחד ציס ותלק אחד ציבשה וציצרין של חיה ועופוס ודגים הרי אלו נמכרין עמה**. ותלק אחד ציס נמי אעיר קאי דכיון דקתני רישא היו לה צנות אין נמכרות עמה משמע צנות הוא דלא מודבנן דמופלגין מן העיר ואינם מאוחדה העיר ממא ששרי שם אחר יש להם. אצל אם יש לעיר חלק אחד ציס ונקרא צשם העיר נמכר עמה דהא עיר אחת היא צין הכל. א"נ חלק אחד ציבשה כמו שאר העיר אלא שמופלג מן העיר ומיהו על שם העיר נקרא: **דנגיח קיימו לגא**. פתיחתן לצד העיר נמכרין עמה אצל הך קמיייתא דדנגיח קיימו לצר: **והקסני**. בהך קמיייתא ולא את החורשין המוקצין לה דמשמע דנגיח קיימו לגאז ואפי' הכי לא מכר: **אימא המוקצין הימנה**. ופתוחין לחוץ: **בארנ**"י **האצנים שהן לצרכה**. בגמרא [פט.] מפרש. ואף על גב דתשמשינן המטלטלין הן כיון דקציעי להאי תשמיש ואין מזיזין אותה מהאי שדה לעולם כמחוצר חשיצ להו: **אם הקנים שצנרם שהן לצרכו**. בגמרא [שס] מפרש. וממילא שמעינן דהמוכר את השדה מכר את הכרם שכל חילנות בכלל שדה אחד גפנים ואחד כל האילן חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה כדמוכח בתמניתין ובגמרא דאמר' בגמרא [סט:] אי אית ליה גופני לצר מגופני כלומר אדם שאומר לחצירו שדה אני מוכר לך חוץ מן האילנות ויש צו גפנים חוץ מן הגפנים אמר לו מכלל דאילו שמק היו מכורין בכלל שדה: **חילא הקנים**. טרו"ק בלע"ז קנים הרבה גדילים בקלח אחד: **שהיא פחוטה**. בטילה לגבי שדה: **שומירה**. סוכת נוצרים^א: **שאינה עשויה בטיט**. טוחה בטיט: **ואם החרוב שאינו מורכב**. דהיינו בצחרותו אצל כשמוקין ומתגבר מרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו ולא בטיל לגבי שדה אצל כל שאר חילנות בכלל שדה: **צחולא השקמה**. בצחרותה קודם שנחתכו ענפיה אצל כשמוקין וגדל הרבה קולצין הענפים ובאים אחרים במקומן ונקרא סדן השקמה טרו"ה בלע"ז: **לא אם חילא הקנים כו'**. שכל אלו חשוצין שדה בפני עצמן והרי הוא כמו שמוכר לחצירו שמי שדות ויש לו שדה אחת בתוך השמים ואם אמר לו שמי השדות וכל מה שבמוכן אני מוכר לך דאני שדה השלישית שציניהן מכור אף כאן שדה אחת מכר לו ולא שמי שדות ואימת קנים וחרוב המורכב וסדן השקמה חשוצין שדה בפני עצמן: גמ'

המוכר את הבית פרק רביעי בבא בתרא

מסורת הש"ס

(א) [פ"ג ה"ה], (ב) [ז"ל אחסן], (ג) ב"מ: שומרים, (ד) [ז"ל דקיתא],

❧

תורה אור השלם

1 דתתן קטור על פני ארץ ושלח מים על פני חרצות: איוב ה י

❧

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אלא וכו' וקמהדר ליה רשב"ג וכו' דמודבן (ופע"כ כיון וכו' דמודבני) תא"מ וז"צ ס"א א"ן זה: (ב) ד"ה מידי אידיא סי' בתמיה ולעולם בל"ל ותיבת אלא נמחק:

❧

לעני רש"י

טרו"ק [טרו"ק"א].

אשכול.

טוב"ה [טרו"ק].

גזע (של עץ).

❧

מוסף תוספות

א. פירוש, אי אמרת בשלמא מאי סנטר דקאמר ר' יהודה בני היינו דאיצטריך סיפא למיתני אבל לא את שיריה אע"ג דבלי עצמם מודבני פיסקי בני לא מודבני, אלא אי אמרת סנטר היינו בר מחווייתא אמאי איצטריך תו למיתני סיפא דכל לא את שיריה דאלמא בני עצמן מודבניהשתא בר מחווייתאה מודבן בני לא כ"ש, ותו פיסקי בני גופיהו אמאי לא מודבניהשתא בר מחווייתאה מודבן פיסקי בני לא כ"ש. ר"י מנש.